

графов. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 512 с.

5. Тарахонич Т. І. Прогалини у праві: поняття та способи їх усунення та подолання. *Теорія держави і права*: підручник / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. Київ, 2006. С. 457–459.

6. Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. М.І. Козюбри. Київ: Ваїте, 2016. 392 с.

7. Погребняк С.П. Застосування права в умовах колізій і прогалин у законодавстві. *Теорія держави і права*: підручник / за ред. О.В. Петришина. Харків, 2015. С. 271–281.

Надійшла до редакції 20.03.2019

SUMMARY

Serdyuk I.A. Concepts reflecting the complete or partial absence of legal norms or their individual elements necessary for the settlement of the behavior of law-able subjects: the question of terminological certainty and content fullness. An attempt was made to overcome the terminological uncertainty of the general theoretical categories, reflecting the complete or partial absence of legal norms or their separate elements necessary for the regulation of the behavior of law-able subjects.

The arguments to confirm the methodological incorrectness of use in the modern legal doctrine that postulate the pluralism of approaches to legal thinking, the legal terms "gaps in law" and "gaps in legal regulation", as well as correctness of the use of terminology-concepts "gaps in the objective law", "Gaps in national legislation", "gaps in legal acts" and "gaps in the law". Proposed their author's interpretation:

1. Gaps in objective law are the total or partial absence of legal norms or their separate elements necessary for regulating the behavior of law-able entities in the existing sources of objective law.

2. Gaps in legislation (gaps in national legislation) are the total or partial absence of legal norms or their separate elements necessary for the settlement of the conduct of law-able entities in Ukrainian laws, existing international treaties of Ukraine, consent to be binding decrees issued by the Verkhovna Rada of Ukraine, as well as resolutions of the Verkhovna Rada of Ukraine, decrees of the President of Ukraine, decrees and resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted within their authority and in accordance with the Constitution of Ukraine and the laws of Ukraine.

3. Gaps in legal acts are a complete or partial absence of legal norms or their separate elements necessary for the regulation of the behavior of law-able entities in the law or by-law normative-legal act.

4. Gaps in the law are the total or partial absence of legal norms or their separate elements necessary for regulating the behavior of law-able entities in a specific law.

Keywords: "gaps in the law", "gaps in the objective law", "legal vacuum", "the emptiness of positive law", "shortcomings in the law", "gaps in the law", "gaps in the law", "gaps in the normative-legal regulation".

УДК 340

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8681-5523>

Талдикін О.В. ©

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

DOI: 10.31733/2078-3566-2019-1-44-50

СУЧАСНІ НЕДЕМОКРАТИЧНІ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО (ПОЛІТИЧНОГО) РЕЖИМУ

Розглянуто деякі недемократичні форми державного (політичного) режиму та їх особливості в сучасних умовах. Зосереджено увагу на олігархічному та неототалітарному політичному режимах. Визначено ознаки та різновиди недемократичних політичних режимів.

Ключові слова: влада, глобалізація, держава, олігархія, неототалітаризм, форма.

© Талдикін О.В., 2019

*Меншість може мати рацію,
більшість завжди помиляється.
Г. Ібсен*

Постановка проблеми. Політико-правовий статус людини, реальність захисту власних прав та рівень розвитку політичної демократії в державі виступають підґрунтям для визначення форми державного (політичного) режиму. Суттєвим недоліком інтерпретації форми державного політичного режиму, як складової форми держави, є практика спрощеного подання його в якості лише двох основних різновидів: демократичного та недемократичного. Особливу увагу привертає необхідність визначення специфіки останнього. Загальноприйнятий поділ недемократичного режиму лише на авторитарні та тоталітарні різновиди видається неповним, щоб не сказати, примітивним підходом до розуміння сукупності тих прийомів, способів та методів здійснення державної влади там, де демократією і не пахне. Передусім із кола зору випадають саме перехідні та латентні форми, що розвиваються в сучасних умовах. Прихований характер недемократичної влади, наявність формальних демократичних ознак є сьогодні характерною рисою неототалітарних форм державного (політичного) режиму.

Аналіз публікацій в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичну основу статті склали положення, вироблені загальною теорією держави і права, конституційним правом та політологією. Сформульовані теоретичні узагальнення спиралися на наукові досягнення вітчизняних та зарубіжних авторів. Окремо вважаємо за необхідне зазначити деякі з них. Проблема виродження будь-якого демократичного режиму в олігархію формулює Р. Міхельс; тоталітаризм та неототалітаризм за допомогою методології культурологічної науки досліджує проф. Є. Більченко. Ф. Карл та З. Бжежинський у роботі «Тоталітарна диктатура і автократія» визначають шість обов'язкових ознак тоталітарного суспільства. На роль парамілітарних угруповань, що реалізують інтереси олігархічних еліт, привертає увагу Дж. Пирс. Розвиток російського неототалітаризму та його наслідки для України розглядає О. Лісничук.

Разом з тим питання визначення тенденцій трансформацій державного політичного режиму в умовах глобалізації залишаються дискусійними. Враховуючи неабияку актуальність і важливість означеної проблематики, а також нагальну потребу в поглибленні знань щодо вказаної теми, **метою даної роботи** буде спроба визначення особливостей олігархічної та неототалітарної форм державного (політичного) режиму в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Ще у далекому 1911 році Роберт Міхельс у роботі «Соціологія політичної партії в умовах сучасної демократії» сформулював славнозвісний "залізний закон олігархії", згідно з яким демократія в принципі неможлива у великих суспільствах, коли чим більше політична організація – тим менше в ній елементів демократії і більше елементів олігархії, та де будь-який демократичний режим неминуче виродиться в олігархію [1]. Яскравим показником такого виродження є або нерозвиненість засобів прямої демократії, або свідоме їх ігнорування, нехтування ними, приниження їх ролі у забезпеченні народовладдя з боку правлячих еліт. Що можна говорити про стан прямої демократії у країнах, де не існує законів про державний референдум, коли навіть у такій державі, як Швейцарська конфедерація, яку, поза всяким сумнівом, можна вважати сучасним взірцем з проведення загальнодержавних референдумів, забезпечення прямого народовладдя, рішення референдуму від 9 лютого 2014 року щодо протидії масовій міграції не було впроваджено, оскільки воно ставило під загрозу пакет двосторонніх домовленостей з ЄС (Bilateral I) [2].

Методи та способи, за допомогою яких відбувається реалізація влади в державі, виступають головним критерієм поділу однієї із складових форми держави – форми державного або політичного режиму. Класичний поділ на демократичні та антидемократичні режими враховує: по-перше, ступінь розвитку демократії в політичному процесі, по-друге, правову забезпеченість та фактичну спроможність особи реалізувати власні права і свободи.

Формальне проголошення одного з різновидів демократичного політичного режиму, враховуючи елітарний характер держави, ще не передбачає дійсного істинного народовладдя, адже точка зору більшості може бути сформована за допомогою впливу ззовні, шляхом використання численних технологій «м'якої сили» (*soft power*). Сьогодні суб'єкти

неототалітарної влади, коли в сучасному світі, як і раніше вільною є тільки меншість, спираються не на репресивний апарат, а на демократичну більшість [3].

Еліти, як домінуючі соціальні групи, застосовують всіляку пропаганду демократичних цінностей, що знаходяться поза межами критичного осмислення, коли суспільство повинно сприймати їх лише позитивно, «на віру». Припущення існування дійсної легальної політичної еліти в сучасній державі, за умов всілякої пропаганди формальної рівності, призводить до численних нескінченних процесів маніпулювання цінністю останньої. Формальність рівності усіх перед законом, а головне, сакралізація неоліберальних цінностей демократії, ототожнення їх із соціальною справедливістю цементують ілюзію легітимності державної влади та приховують її елітарний характер, за якого простим громадянам важко відстоювати власні інтереси легальними демократичними засобами [4, с. 77–78].

У свою чергу, поява різного роду альтернативних концепцій демократій, на кшталт *тоталітарної, деліберальної, етнічної, консоціальної* та інших, покликана прагненням лише виправдати саму кризу народовладдя, її неспроможність подолати *синдром великого суспільства*. В такому контексті актуальним постає питання не стільки про розуміння олігархічного державного (політичного) режиму, адже олігархію розглядав ще Аристотель [5], скільки розкриття сучасного ідеологічного сегмента його складової. Безумовно, що ідеологічна складова олігархічного державного політичного режиму не може відкривати свою істинну сутність народові, як і його легальне формалізоване закріплення. Жодна конституція сучасних держав не містить натяків на таке панування. Разом з тим пік ідеологічної деградації професійних політиків-олігархів в очах зневіреного електорату, коли вони виступають лише в якості злочинців та негідників, породжує готовність народних мас до пошуку свого ідеалу, лідера – месії, шляхом екстраполяції прийомних образів: героя – спортсмена, талановитого актора, популярного виконавця, що, у свою чергу, призводить до формування ще одного симулякра – *політичного шоу*, коли в якості моральних авторитетів нації, правлячі еліти починають просувати далеких від політики, але популярних в інших сферах кандидатів, як носіїв, але не суб'єктів державної влади.

Заслугове на увагу система рейтингу держав, розроблена компанією Economist Intelligence Unit, відповідно до індексу демократії, коли показники спрямовані на врахування таких аспектів: рівень політичної культури, демократичний характер формування та функціонування уряду, політичний плюралізм, виборність законодавчої влади та забезпеченість громадянських свобод. Поділ, відповідно до показників рейтингу, на демократії та режими дає підстави до інтерпретації в негативному сенсі самого значення терміна «режим»:

- Full democracies (повноцінна демократія);
- Flawed democracies (часткова демократія), до якої, до речі, віднесено й Україну;
- Hybrid regimes (гібридний режим);
- Authoritarian regimes (авторитарний режим);
- Totalitarian regimes (тоталітарний режим) [6].

Традиційно найбільш негативним сприймається таке поєднання способів та методів організації державної влади, за якого відбувається тотальний контроль ключових сфер життя особи і суспільства.

Класична ідеологія тоталітаризму, як вважає професор Є. Більченко, має такі *риски*:

- *цілісність* – коли домінує групова ідентичність у свідомості;
- *бінарність* – поділ на «своїх» та «чужих», коли відмінна позиція сприймається як «зрада спільних ідеалів», «братання з ворогом»;
- *ксенофобія* – неприязнь до всього чужого;
- *реванизм* – пошук зовнішнього ворога та «внутрішніх ворогів» (ворогів народу).

Квазірелігійність як релігійний фундаменталізм, пафос, віра у месіанство обраної групи.

Антеїзм – ідеалізація минулого як «Золотого віку», коли консервативна форма правління є ідеалом.

Патерналізм, як добровільна відмова від громадянських свобод заради режиму, який сприймається як уніфікований гарант порядку і заміняє втрачені права соціальним пакетом захисту [7].

Фрідріх Карл та Збігнев Бжезінський в роботі «Тоталітарна диктатура і автократія» визначили шість обов'язкових ознак тоталітарного суспільства:

1. Домінуюча ідеологія, заснована на доктрині завоювання світу заради побудови

нового суспільства.

2. Єдина партія, з одним лідером, яка організована за ієрархічним, олігархічним принципом, за умови злиття партійного та державного апарату.

3. Тотальний поліцейський контроль із використанням досягнень сучасної науки, особливо психології.

4. Контроль партії над усіма засобами масової комунікації.

5. Повний контроль над збройними силами.

6. Централізований контроль і керівництво усією економікою [8, с. 88–89].

Отже, як недемократична форма державного політичного режиму, тоталітаризм характеризується за такими *проявами*:

- повне панування держави над особою та суспільством;
- одержавлення усіх організацій;
- необмеження законом повноважень органів влади;
- заборона демократії;
- фактична ліквідація прав і свобод людини і громадянина;
- контроль над діяльністю громадян та їх об'єднань;
- політична цензура;
- відсутність свободи слова;
- нетерпимість до інакомислення;
- репресії опозиції;
- мілітаризація;
- бажання нових територіальних завоювань.

Відповідно до *ідеологічного забарвлення* цей режим можна поділити на такі складові:

- тоталітаризм з правою ідеологією: нацизм, націоналізм, релігійний фундаменталізм;
- тоталітаризм з лівою ідеологією: соціалізм, комунізм;
- тоталітаризм з центристською ідеологією: транснаціоналізм, панамериканізм.

Різновидами тоталітарного режиму є *дототалітарний, фашистський, нацистський, військова диктатура, військово-бюрократичний режим*.

Дототалітарний режим фашистських чи нацистських лідерів у державах, в яких раніше існувала демократія.

Фашистський є класичною формою італійського тоталітаризму, в якій, на думку одного із засновників фашизму Б. Муссоліні: «Né individui fuori dello Stato, né gruppi (partiti politici, associazioni, sindacati, classi)» («поза державою не повинні існувати ні індивіди, ні групи – політичні партії, товариства, синдикати і класи») [9, с. 85].

Нацистський тоталітаризм, або нацизм, націонал-соціалізм: режим, що поєднував у собі елементи антисемітизму, расизму, фашизму, соціалізму та націоналізму (напр.: Німеччина 1933–1945 рр.).

Режим військової диктатури (мілітарократія, казармократія) – військово-тоталітарний режим передбачає правління військових, які створюють лише видимість його легітимності, при якому ротація правлячої еліти проводиться переважно з військового середовища (напр.: політичні режими *хунти* в Латинській Америці XIX–XX ст., Батисти на Кубі, Самоси в Нікарагуа, генерала Франко в Іспанії (1939–1979 рр.), «чорних полковників» у Греції (1967–1974 рр.).

Військово-бюрократичний режим (хунта) у вигляді військової диктатури, яка в подальшому трансформується у диктатуру державних чиновників, бюрократії (напр.: режим Піночета в Чилі, хунти Аргентини, Бразилії та Перу).

Тоталітарна демократія, форма тоталітарного комуністичного режиму із практикою залучення широких верств населення до тотального стеження за приватним життям своїх співробітників, сусідів і навіть членів сім'ї, та проведенням колективних акцій, численних зборів громадськості з засудженням «ворогів народу» (напр.: сталінізм, режим Мао Цзедуну).

В сучасних умовах розчарування процесами глобалізації, кризи мультикультуралізму, радикалізації суспільства, тоталітарні режими отримують нове життя у вигляді *гібридних форм* – гнучких, латентних та замаскованих.

Більченко Є. виокремлює такі риси *неототалітаризму*:

1. Перехід до «*суспільства контролю*» через абсолютну прозорість інформаційних засобів, коли здійснюється взаємний контроль: більшість контролює меншість, а меншість – більшість на рівні приватного життя.

2. «*Віртуальний тероризм «глобального села*», цензура із низу має часто харак-

тер не наказу, а самоцензури, коли «людина бреше не тому, що їй наказали брехати, а тому, що вона боїться зізнатися у правді самій собі».

3. «Ідеологічний кітч» – феномен поп-культури, виражений в особливого роду пропаганді – сентиментальній презентації радикальних мілітаристських ідей під офіційною державною моралізаторською риторикою [7].

В умовах глобалізованого суспільства та проголошення ідеології ліберальної демократії непохитним взірцем, коли відкрите порушення демократичних прав і свобод буде мати неабиякий міжнародний резонанс, олігархічним правлячим елітам необхідно спиратись вже не на легалізований апарат примусу. Брудну роботу виконують не державні органи, а радикальні парамілітарні угруповання, які реалізують інтереси справжніх суб'єктів влади. Безумовно, що ідеологія радикальних мас поляризована: від ультралівої, на кшталт китайських *хунвейбінів* та *цзаофанів*, яких Мао застосовував у політичних репресіях у ході Великої пролетарської культурної революції 1966–1968 років, до ультраправих *ескадронів смерті*, які застосовувались для придушення опозиційних рухів терористичними методами та позасудовими розправами в деяких країнах Європи та Латинської Америки [10; 11].

Мабуть, не потрібно пояснювати, що олігархічні правлячі еліти, офіційно ототожнюючи себе з ліберальними та неоліберальними колами, будуть застосовувати в якості груп тиску саме ультраправих радикалів, адже ціннісні ідеали ультралівих входять в антагоністичний дисонанс з інтересами великого капіталу, а самі вони більше підходять для підтримки тоталітарних режимів із сформованим культом особи. Відсутність у держави монополії на примус, що виникає внаслідок такої «діяльності» ультраправих парамілітарних угруповань, не можна вважати загрозою внутрішньому суверенітету. Об'єднує загальна мета: придушення інакомислення соціально орієнтованої опозиції [12]. Платою за таке «співробітництво» буде, скоріш за все, трансформація державної ідеології у напрямку *етнократії*. Етнократія (від грец. *ethnos* – народ, плем'я, *kratos* – влада) є такою формою політичної влади, за якої управління має своєю основою примат інтересів домінуючої етнічної групи населення за рахунок інших етносоціальних груп. Зазначимо, що усі сучасні політичні режими можуть тією чи іншою мірою містити певні сегменти етнократії, але наявність такого явища, як *етнодискримінація* становить реальну загрозу правам людини та слугує чітким ідентифікатором недемократичності усього суспільства держави.

Реалізація права на приватність, що стала можливою саме у мегаполісах рівня розвитку XIX–XX століть, коли велике місто з його можливістю вільно, непомітно та анонімно проживати протиставлялось селу, де всі про всіх все знають, сьогодні знаходиться під загрозою сучасних форм неототалітарного характеру. Четверта технічна революція та глобалізація світу обумовили розвиток ще однієї форми недемократичного режиму – *цифрового тоталітаризму*. Саме технологічний розвиток, з нечуваними можливостями кіборгізації, відкриває нові шляхи для утвердження влади з претензією на контроль людської особистості на рівні її фізичного тіла чи нейропсихологічних процесів [13, с.79].

Сьогодні можна говорити про *інформаційно-фінансовий тоталітаризм* як форму політичного режиму епохи інформаційного суспільства, що передбачає системний політичний вплив та контроль за масовою свідомістю із застосуванням новітніх інформаційних технологій та соціально-економічних ресурсів.

Відповідно до суб'єктів та носіїв влади, цифровий тоталітаризм можна класифікувати на два різновиди.

По-перше, як нову *форму державного (політичного) режиму*, в якій за допомогою розгалуженої системи смарт-пристроїв та цифрових технологій суб'єктами та носіями державної влади реалізується всеохоплюючий моніторинг та контроль за особистим життям та суспільними відносинами (напр.: Програма соціального кредиту КНР) [5].

По-друге, як нову *форму наддержавного (політичного) режиму*, в якій за допомогою розгалуженої системи смарт-пристроїв та цифрових технологій суб'єктами та носіями наддержавної влади здійснюється тотальний моніторинг та контроль у сферах життя суспільства та особистості (напр.: системи кредитного моніторингу FICO, SCHUFA) [6].

Поза всяким сумнівом, антиподом цифрового тоталітаризму можна вважати *смарт-демократію*, але якщо перший вже активно реалізується як на державному рівні, так і наддержавному, то смарт-демократія як новий політичний режим залишається на рівні утопічних проєктів.

Висновок. Загальноприйнятий поділ недемократичного режиму лише на автори-

тарні та тоталітарні різновиди видається неповним, щоб не сказати, примітивним підходом до розуміння сукупності тих прийомів, способів та методів, здійснення державної влади.

Прихований характер недемократичної влади, наявність формальних демократичних ознак є сьогодні характерною рисою неототалітарних форм державного (політично-го) режиму.

Формальне проголошення одного з різновидів демократичного політичного режиму, враховуючи елітарний характер держави, ще не передбачає дійсного істинного народовладдя, адже точка зору більшості може бути сформована за допомогою впливу ззовні, шляхом використання численних технологій «м'якої сили» (*soft power*).

У сучасних умовах розчарування процесами глобалізації, кризи мультикультуралізму, радикалізації суспільства, тоталітарні режими отримують нове життя у вигляді *гібридних форм* – гнучких, латентних та замаскованих.

В умовах глобалізованого суспільства та проголошення ідеології ліберальної демократії непохитним взірцем, олігархічним правлячим елітам необхідно спиратись вже не на легалізований апарат примусу, а радикальні парамілітарні угруповання, які реалізують інтереси справжніх суб'єктів влади.

Четверта технічна революція та глобалізація світу обумовили розвиток ще однієї форми недемократичного режиму – *цифрового тоталітаризму*.

Бібліографічні посилання

1. Zur Soziologie des Parteiwesens in der modernen Demokratie. Untersuchungen über die oligarchischen Tendenzen des Gruppenlebens (A sociological study of the oligarchical tendencies of modern democracy). 1911. URL: <https://archive.org/details/zursoziologiede00michgoog/page/n6> (Last accessed: 15.02.2019).

2. Bilateral Agreements I. Switzerland's European policy. URL: <https://www.eda.admin.ch/dea/en/home/europapolitik/ueberblick/bilaterale-1.html> (Last accessed: 15.02.2019).

3. Латынина Ю. Неототалитаризм. *Новая газета*. 15 марта. 2014. URL: <https://www.novayagazeta.ru/articles/2014/03/15/58768-neototalitarizm> (дата звернення: 13.04.2019).

4. Талдикін ОВ Симулякри концепцій сучасної держави. *Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лютого 2018 р.). Дніпро: ДДУВС, 2018. С. 75–79.

5. Aristotele's Politics. Book I. URL: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&src=s&source=web&cd=2&ved=2ahUKEwi4mv_h6ezcA-hUGiaYKHUz8BWEQfjABegQIBBAC&url=http%3A%2F%2Ffiles.libertyfund.org%2Ffiles%2F19%2F0033-02_Bk_SM.pdf&usq=AOvVaw0u3fIR36nY8lZtPUx58XID (Last accessed: 15.02.2019).

6. The Democracy Index 2011: Democracy under stress. URL: https://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=DemocracyIndex2011. (дата звернення: 25.01.2019).

7. Більченко Є. Віртуальний тероризм і самоцензура в Україні як ознаки наспуваючого неототалітаризму. URL: <https://bilchenko.wordpress.com/2017/04/25/віртуальний-тероризм-і-самоцензура-в/> (дата звернення: 25.01.2019).

8. Friedrich Carl. J., Brzezinski Zb. Totalitarian dictatorship and autocracy. Cambridge (Mass.): Harvard university press, 1965. XIII, 438 p. URL: <http://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674332607> pavroz.ru/files/friedrichbrzezinski.pdf. (дата звернення: 25.01.2019).

9. Benito Mussolini. La dottrina del fascismo. In Enciclopedia del italiana (Rome: Treccani, 1932) 847-51, цит. за: Italian fascism and antifascism. A critical anthology edited with introduction, notes and vocabulary by Stanislao Pugliese. URL: [https://books.google.com.ua/books?id=J6mAGsjaH_IC&pg=PA85&lpg=PA85&dq=+Né+individui+fuori+dello+Stato,+né+gruppi+\(partiti+politici,+associazioni,+sindacati,+classi\).&source=bl&ots=smWXdqwMEF&sig=ACfU3U2jphaTSQFJ4R9GMkQXELZM5yNpQ&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwivp4HBsIvgAhUCiaYKHUXA-BAIQ6AEwA3oECAyQAQ#v=onepage&q=%20Né%20individui%20fuori%20dello%20Stato%2C%20né%20gruppi%20\(partiti%20politici%2C%20associazioni%2C%20sindacati%2C%20classi\).&f=false](https://books.google.com.ua/books?id=J6mAGsjaH_IC&pg=PA85&lpg=PA85&dq=+Né+individui+fuori+dello+Stato,+né+gruppi+(partiti+politici,+associazioni,+sindacati,+classi).&source=bl&ots=smWXdqwMEF&sig=ACfU3U2jphaTSQFJ4R9GMkQXELZM5yNpQ&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwivp4HBsIvgAhUCiaYKHUXA-BAIQ6AEwA3oECAyQAQ#v=onepage&q=%20Né%20individui%20fuori%20dello%20Stato%2C%20né%20gruppi%20(partiti%20politici%2C%20associazioni%2C%20sindacati%2C%20classi).&f=false) (Last accessed: 25.01.2018).

10. Paul Johnson. Experimenting with Half Mankind. *Modern Times: A History of the World from the 1920s to the 1980s*. URL: https://archive.org/stream/ModernTimes_305/42024947-19032115-Johnson-Paul-Modern-Times-the-World-From-the-Twenties-to-the-Nineties-Revised-Edition-Harper-Collins-1991_djvu.txt (Last accessed: 20.02.2019).

11. Хрістов Д. Парамілітарне насильство, капітал і держава в умовах глобалізації. *Спільне*. 15.02.2017. URL: <https://commons.com.ua/uk/paramilitarne-nasilstvo/> (Дата звернення: 20.02.2019).

12. Pearce, J., 2010. *Perverse state formation and securitized democracy in Latin America*. In: *Democratization*, 2010, 17(2), 286–306. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13510341003588716> (Last accessed: 20.02.2019).

13. Лісничук О. Російський неототалітаризм: наслідки для України. *Наукові записки ІІІ-ЄНД ім. І.Ф. Кураса НАН України*. Вип. 1 (75). С. 70–81.

14. 国务院关于印发社会信用体系建设规划纲要 (2014–2020年) 的通知国发〔2014〕21号 URL: http://www.gov.cn/zhengce/content/201406/27/content_8913.htm (Last accessed: 25.01.2018).

15. SCHUFA and Fair Isaac Partner to Help German Financial Institutions Turn Analytics into Competitive Advantage. URL: <https://www.fico.com/en/newsroom/schufa-and-fair-isaac-partner-to-help-german-financial-institutions-turn-analytics-into-competitive-advantage-09-18-2007> (Last accessed: 25.01.2018).

Надійшла до редакції 15.04.2019

SUMMARY

Taldykin O.V. Contemporary forms of undemocratic state (political) regime. In the article some undemocratic forms of the state (political) regime and their features in modern conditions are considered. The focus is on the oligarchic and neototalitarian political regime. Characteristics and varieties of undemocratic political regimes are defined.

The political and legal status of a person, the reality of the protection of his own rights and the level of development of political democracy in the state serve as the basis for determining the form of the state (political) regime. A significant disadvantage of interpreting the form of the state political regime as a component of the state form is the practice of simplifying its presentation as only two main varieties: democratic and undemocratic. Particular attention is drawn to the need to determine the specifics of the final one. First of all, the transitional and latent forms that fall under the current conditions fall out of sight. The hidden nature of undemocratic power, the presence of formal democratic features is today a hallmark of neototalitarian forms of the state (political) regime.

The generally accepted division of the non-democratic regime into authoritarian and totalitarian varieties seems not to be a complete, not to say, primitive approach to understanding the totality of those techniques, methods and methods, and the exercise of state power.

Formal declaration of one of the varieties of a democratic political regime, taking into account the elitist nature of the state, does not yet provide true true democracy, since the majority's view can be shaped by external influence, through the use of numerous soft power technologies.

In today's conditions of frustration with the processes of globalization, the crisis of multiculturalism, the radicalization of society, totalitarian regimes receive a new life in the form of hybrid forms - flexible, latent and disguised.

In a globalized society and the proclamation of the ideology of liberal democracy as an unshakable model, the oligarchic ruling elites must rely not on the legalized apparatus of coercion, but on radical paramilitary groups that realize the interests of true subjects of power.

The fourth technical revolution and the globalization of the world, led to the development of another form of undemocratic regime - digital totalitarianism.

Keywords: *power, globalization, state, oligarchy, neototalitarianism, form.*